

ՈՐ ՄԷԿՆ ԵՍ ԴՈՒՆ

Դատատրագ Կիրակիի Աւետարանական ընթերցուածը, ըստ Հայաստանեայց Եկեղեցոյ Հայրերու ընտրութեան, երկու առակներով կը բացայայտէ մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի մօտեցումը խորունկ բայց մարդկային զգացումներու, ընդվզեցուցիչ եւ յուսադրիչ հակադրութիւններու, որոնք մարդ արարածը պիտի տարութերեն բարիի եւ չարի, անցատրի եւ անանցանելիի ընտրութեանց տանջանքով: Այդ առակներէն մէկը՝ այրի կնոջ եւ անիրաւ դատատրին ընդդիմակցութիւնն է: Միւսը՝ փարիսեցիին եւ մաքսատրին աղօթակից այլամերժութիւնն է: Ամէն մէկ առակին մէջը երկու դէմքեր կան, երկու նկարագիրներ կ'ուրուագծուին:

Առաջինին մէջ՝ անիրաւ դատատրը՝ վաշխառու, դրամապաշտ, կաշառք ուտող, եւ խոժոռ, իսկ քովը կայ այդ պարզ այրի կինը, համեստ, որ իր դատը կը հետապնդէ: Այդ անիրաւ դատատրը մտիկ չունի, չուզեր մտիկ ընել, բայց այրի կինը՝ հաւատքով լեցուն, յոյսով աւելի զօրաւոր, չի յուսահատիր, եւ կը դիմէ անոր մինչեւ այն պահը ուր այս անպիտան կաշառակերը, որ այս այրի կնոջմէն չէր յուսար մեծ շահ մը ունենալ, հետեւաբար չէր ուզեր մտիկ ընել անոր խնդրանքին, ինքն իրեն ըսաւ. “այս կինը զիս կը յոգնեցնէ, կը զգուցնէ, դատը տեսնեմ եւ ազատիմ իրմէ:”

Երկրորդ առակը՝ տաճարին մէջ աղօթողներն են: Փարիսեցին՝ քահանայ, զարգացած, աստուածապաշտ, աղօթած ատենը կ'ըսէ. “Փառք քեզ Աստուած, որ ես ուրիշ մարդոց չեմ նմանիր, որոնք յափշտակողներ, անիրաւներ եւ շուներ են: Չեմ նմանիր մինչեւ անգամ այս մէկուն որ քովս կեցած կ'աղօթէ, որուն անունը մաքսատր է: Ասոր ալ չեմ նմանիր: Այլ ես ամէն շաբաթ պահքս կը պահեմ եւ տասանորդս կու տամ:”

Իսկ մաքսատրը, գլուխը խոնարհած, մէկ կողմ կանգնած, ոչ իսկ աչքերը կը համարձակէր վեր բարձրացնել, եւ ներքին, խորունկ հառաչանքով կը սրմնջէր. “Աստուած, ներէ մեղաւորիս:”

Եւ Յիսուս ըսաւ. “այս մէկը արդարացած իր տունը գնաց:”

Առաջին առակին մէջ մեր սորվելիքը այն է որ պէտք չէ ձանձրանալ աղօթելէ: Երկրորդ առակէն մեր առնելիք դատը սա է. “ով որ իր անձը միայն կը բարձրացնէ՝ պիտի խոնարհի, եւ ով որ իր անձը կը խոնարհեցնէ՝ ան պիտի բարձրանայ:” Աղօթքը կարեւոր է: Առանց յուսահատելու: Հարցը այն է որ դուն ինքդ այս երկու նկարագիրներէն ո՞ր մէկն ես: Փարիսեցի՞ն ես, թէ մաքսատրը: Այրի կի՞նն ես, թէ անիրաւ դատատրը: Ատիկա դուն պիտի որոշես:

Եթէ կարենաս որոշել, եւ ճիշտ կողմնորոշուիլ, եւ հաւատքիդ վրայ ամուր կենալ, այն ատեն միայն Աստուած քեզի հետ պիտի ըլլայ: Եւ Աստուած այդպիսիներուն աղօթքը կը լսէ: Չենք կրնար ըսել թէ Աստուած ինչո՞ւ չարերուն յաջողութիւն կու տայ: Ինչո՞ւ չարերը իրենց ուզածը կ'ընեն եւ կը վայելեն: Մինչ մենք որ բարի կ'ուզենք ըլլալ, մեզի միշտ նեղութեանց կը մատնեն: Ճիշտ չէ այսպէս

եզրակացնել: Ճիշտ չէ այսպես տրամաբանել: Մի՛ հաատար որ չարերը կը յաջողին: Ոչ մէկ չարիք մշտապէս կրնայ տեսնել: Ոչ մէկ բարիք կը մոռցուի: Ամէն բարիք՝ միշտ, տեսապէս կը յիշուի:

Եւ եթէ այս հաւատքը ունիս, այն ատեն այս երկու առակները իմաստ մը կ'առնեն: Այս երկու առակները, այսօր, Յիսուս մեզի համար պատմած կ'ըլլայ: Հետեալաբար դուն որոշէ որ քու պատկերդ կը տեսնես՝ս առաջին առակին մէջ: Ո՞ր մէկն ես: Կաշառակե՞րդ: Անիրա՞ւը: Վաշխառո՞ւն: Տկարները իր ոտքին տակ առնել ուզո՞ղը: Եթէ ոչ՝ այն այրի կինը, որ իր հաւատքին գորութեամբը, այդ գորատը կարծուած դատաւորին դիմաց կանգնած (անկէ աւելի գորատը մարդ չկար այդ խոնարի կնոջ համար այդ պահուն) խոնարհաբար կրկնեց՝ իր խնդրանքը: Եւ այդ խոժոռ ու խիստ դատաւորը «որ Աստուծոյ չէր վախնար, եւ մարդոցմէ չէր ամչնար», խոնարհեցաւ այրի կնոջ անտեղիտալի յոյսին, ինքնագիտակցութեան առջեւ:

Երկրորդ առակին օրինակովը, դուն ո՞ր տեսակ աղօթողն ես:

Փարիսեցի՞ն - անձնակեդրոն, Աստուծոյ հետ առեւտուրի նստող. եթէ ոչ՝ մաքսատըր - գիտակից իր մեղաւորութեան, եւ սակայն Աստուծոյ ողորմութեան ապաւինող, հաւատացող:

Յիսուս չդատապարտեց Փարիսեցիին յիշատակած բարի գործերը: Ոչ ալ արդարացուց մաքսատրին զեղծումները: Այլ՝ իրաքանչիւրին դիտումը եւ շարժառիթները յայտնաբերեց:

Երկու տեսակ աղօթք կայ:

Այս պահուն միասին հաւաքուած ենք աղօթելու: Հաւաքական, համայնական աղօթքն է այս: Կայ առանձնական աղօթքը: Ամէն մարդ ինքն առանձին պէտք է կարենայ աղօթել:

Մտիկ ընող մանուկի մը հարցուցի. «Այս առտու աղօթեցի՞ր դուն: - Այո՛: - Այ՞ո: Չեմ հարցներ ի՞նչ աղօթեցիր: Բայց որո՞ւ աղօթեցիր . . . : - Աստուածին . . . : Աստուածին աղօթեր է: Եւ ճիշտը այդ է: Ով որ Աստուծոյ կ'աղօթէ՝ ճիշտ անձին դիմած կ'ըլլայ:

Իսկ եթէ ըսես՝ «Կ'աղօթեմ, կ'աղօթեմ, եւ ինծի մտիկ ընող չկայ,» պէտք է հարցնել թէ «որո՞ւ աղօթեցիր:» Անձի՞ մը, մարդո՞ւ մը, գորատը կարծուած մէկու մը աղաչեցիր որ քեզի գոհացում տայ: Բայց չկայ հզօր արարած մը որ իսկապէս կարենայ աղօթքներ լսել, խնդրանքներու պատասխանել:

Դո՞ւն միայն կրնաս քեզի օգնել, որովհետեւ ի վերջոյ Աստուած է որ քեզ պիտի օգնէ:

Չենք կրնար ըսել, ես բարի եմ, ինչո՞ւ Աստուած ինծի նեղութեանց մէջ կը դնէ: Աստուած չէ որ նեղութեանց մէջ կը դնէ: Չարերն են որ կ'ուզեն քեզ տագնապներու մէջ նետել, կեանքդ անտանելի դարձնել, որպէս զի ինչ որ դուն գիտես որ լաւ է, եւ դուն կ'ուզես ընել, չընես, հրաժարիս, եւ իյնաս իրենց լարած ծուլակին մէջ:

Հիմա քեզի կը մնայ որոշել թէ ո՞ր ճամբան պիտի ընտրես: Եւ աղօթքը այդ ուժն է: Ներսէս Շնորհալի հայրապետը իր մէկ խրատականին մէջ աղօթքին գորութեան ակնարկելով, կը զգուշացնէ տկարները, ըսելով. «Բայց ծանիցեն՝ այնպիսիքն, սատանայ ոչ այնչափ ջանայ զայլ բարեգործութիւնս մեր խափանել՝

որչափ զաղօթս, զի գիտե՛ որ յաղօթիցն միայն՝ ինքն հալածի ի մէնջ, եւ Աստուած բնակէ ի մեզ։”

Աղօթքը մէկու մը հետ խօսիլն է։ Բայց մանաւանդ Աստուծոյ հետ եթէ խօսիս, Ան միայն վստահելի է, Ան միայն ամենակարողն է։ Այլեւս այս ամենակարողին, ամենավստահելիին հետ խօսելէդ վերջը, ուրիշի մը օգնութեան պէտք չունիս։ Եթէ կը կարծես թէ ունիս ուրիշ անձ մը, գնա՛ անոր։ Բայց մինչեւ ո՞ր կրնաս անոր ապաւինիլ։ Աղօթքին ուժը՝ Աստուծոյ հետ, կը նշանակէ ինքզինքին գիտակցիլ, այսինքն իր սահմանատրութեան, իր մեղատրութեան, եւ յոյսով “զկուրծս կոծելով” ըսել՝ “Ես այդ մաքսատրն եմ. բայց հիմա որ եկած եմ եւ իմ առանձին աղօթքս կ’ընեմ, ես գիտեմ թէ ով եմ։”

Մեր եկեղեցոյ հայրերը զմեզ այսպիսի Զրիստոսապատում առակներով պատրաստութեան մէջ կը դնեն, որպէս զի յաջորդ կիրակիներուն՝ Գալստեան եւ Ծաղկազարդի եւ Յարութեան խորհուրդներուն եւ զագաթնակէտին կարենանք բարձրանալ։ Այս բարձրացումը հոգիի բարձրացում է, եւ մեզմէ ամէն մէկը կարող է իր ճամբան գտնել։ Միայն այն որ չի ուզեր, այն որ չի գիտեր ո՞ր կ’երթայ, որ չի լսեր այն ներքին ձայնին որ կը յուշէ, հարցնելով՝ “Գիտե՞ս ուր կը տանիմ քեզ”, այդպիսին կը շեղի իր ճամբայէն, եւ իր հոգիին ներքին ըղձանքը, տեսիլքը կորսնցնելով, կ’իյնայ անյոյս բափղներու մէջ։

Աստուած մեզի հետ ըլլայ, եւ մեզի սորվեցնէ այս երկու առակներէն այրի կնոջ պէս հաւատքով զօրատր, յոյսով հաստատուն մնալ, մաքսատրին պէս գիտակից ինքզինքին՝ իր մեղատրութեան, վստահելով Աստուծոյ ամենազօր ողորմութեան, որպէս զի միշտ եւ ամէն օր կարենանք ըսել՝ փառք քեզ Աստուած, շնորհընկալ հոգիով այսօր ալ ես ուրախ եմ իմ ունեցածին համար, կրկնելով Նարեկացիին հետ. “Ոչ թէ տրուածին, այլ տոտողին կարօտն ունիմ”։

Թ. Ա. Մ.